

Քրիստոսի: Երբ «Դայլի եւ գառինք ի միասին ճարակեցին» եւ աշխարհիս բոլոր ժողովուրդներն ալ պիտի ըլլան «մի հօտ եւ մի հովիւ»:

Մինչ այդ եկե՛ք մենք հետեւինք մեր

Հայրապետներուն եւ անձանձիր աղօթեմք.- «Պահպանիչ եւ Յոյս հաւատացելոց, Քրիստոս Աստուած մեր, պահեա զմեզ ընդ հովանեաւ սուրբ եւ պատուական խաչիւղ քո ի խաղաղութեան»:

ԿԱՐԷՆ ՔԱՀԱՆԱՅ

ՅԻՍՈՒՍԻ ԾՆՈՒՆԴԸ ԵՒ ՄՈԳԵՐՈՒՆ ԳԱԼՈՒՍԸ

Յիսուսի Ծննդեան պատմութեան մէջ, խորհրդանշական տեղ մը գրաւած է մոգերու դրուագը:

Թէեւ Ղուկաս ընդարձակօրէն գրած է Յիսուսի ծննդեան պարագաներուն մասին, բայց միայն Մատթէոս աւետարանիչն է, որ Մոգերու Դալուստը նկարագրած է իր Աւետարանին մէջ (Մտք. Բ. 1-12):

Մեծն Հերովդէսի թագաւորութեան շրջանին (Ն. Բ. 40-4), Յիսուս Նազովրեցի կը ծնի Բեթղեհէմի մէջ (Երբ. Bet-lehem, որ կը նշանակէ հացի-կերակորի տուն): Դաւիթ թագաւորի հոջակաւոր այս քաղաքը հին ժամանակ կոչուած է Նփրաթայ (Դիրք Ծննդոց ԼԵ. 19): Միւսիայի մարգարէութեան համաձայն, հոն պիտի ծնի իշխանը (Ե. 2), որ պիտի հովուէ ու փրկէ ժողովուրդը (Մտք. Բ. 6):

Մանկութեան տարիներուն մեր մտքին մէջ անջնջելիօրէն դրոշմուած է այն պատկերը, թէ Յիսուս Քրիստոս ծնաւ ախոռ-մսուրին մէջ: Սակայն, Մատթէոս կը գրէ, որ մոգերը "տունը մտան" (Բ. 10). հետեւաբար, ախոռ-մսուրի պատկերը լիակատար չէ:

Նախնական եկեղեցւոյ նշանաւոր հայրերէն Ս. Յուստինոս շուրջ 150ի ատենները ապրած է Բեթղեհէմի շրջակայքը: Ան կը վկայէ թէ Յիսուս ծնած է քաղաքի մը մէջ:

Բեթղեհէմի մէջ տունները կառուցուած են կրաքարի գառիթափերու վրայ: Սովորական էր տան ստորոտի կրաքարը փորել եւ ունենալ քաղաքանման ախոռ մը: Այսպիսի վայր մը ծնած ըլլալու է Յիսուս: Հաւանական է նկատել որ Յովսէփի կարգադրութեամբ Մարիամն ու մանուկ Յիսուս պատուաւորուած են տուն-քաղաքի մը մէջ:

Դ. դարուն, Մեծն Կոստանդիանոս կայսրը տաճար մը կանգնած է Յիսուսի ծննդավայրին տեղը, որ ցարդ կանգուն մնացած է եւ ամէն տարի հանդիսութեամբ պատարագ կը մատուցուի յիշատակելու Յիսուսի ծնունդը:

Յիսուսի ծնունդը կը զուգադիպի պատմական այնպիսի ժամանակաշրջանի մը, երբ ժողովուրդներ կ'անկկալէին թագաւորի մը գալուստը:

Հռոմայեցի մեծ պատմագիր Տակիտոս կը վկայէ, թէ «այն հաստատ համոզումը կը տիրէր, որ արեւելքը պիտի գորանայ ու Պաղեստինէն իշխողներ պիտի տիրանան համաշխարհային կայսրութեանց»: Ըստ Սուետոն պատմիչի, «Արեւելքի մէջ տարածուած է այն հին ու հաստատ հաւատքը, թէ պաղեստինէն եկած մարդիկ պիտի իշխեն աշխարհի»: Մարդկութեան

ակնկալութիւնը իրականութիւն դարձաւ Յիսուսի ծնունդով: Պաղեստինի Բեթղեհէմ ֆաղափին մէջ Դաւիթի սերունդէն ծնած Յիսուս, հոգեւոր իշխանութեամբ տիրեց աշխարհի:

Աւետարանագիր Մատթէոսի քառերով, «երբ Յիսուս ծնաւ հրէաստանի Բեթղեհէմ ֆաղափին մէջ, Հերովդէս թագաւորի օրով, արեւելէն մոգեր եկան Նրուսադէմ . . . եւ ահա այն աստղը զոր տեսած էին արեւելի մէջ, առաջնորդեց զիրենք, մինչեւ որ եկաւ կեցաւ այն տեղոյն վրայ, ուր կը գտնուէր մանուկը . . . եւ երբ տունը մտան՝ տեսան մանուկը իր մօրը՝ Մարիամի հետ, եւ երեսի վրայ իյնալով՝ երկրպագեցին անոր. ապա քանալով իրենց գանձերը՝ անոր մատուցին նուէրներ՝ ոսկի, կնդրուկ, եւ զմուռս»:

Հին արեւելեան աւանդութիւն մը 12 մոգեր յիշատակած է: Աւետարանիչներ չեն յիշած անոնց թիւը, քայց նկատի առնելով Յիսուսի մատուցուած ընծաներու թիւը, քրիստոնէական եկեղեցին ընդունած է անոնց երեք հոգի ըլլալը ու զանոնք անչցած՝ Մելքոն, Գասպար եւ Պաղտասար անուններով: 1162 թուականին, մոգերուն ոսկորները Իտալիոյ Միլանօ ֆաղափէն փոխադրուած ու ամփոփուած են Գերմանիոյ Քէօլն ֆաղափի Մայր եկեղեցիին մէջ:

Մալխասեանց մոգ անունը (Magi) քաջատրած է որպէս «հին հեթանոսական կրօնների մէջ՝ մարգարէ, Գուշակ, աստեղագէտ» (Գ. Հտր. էջ 352): Հերոդոտոս յաւելեալ տեղեկութիւն կու տայ մոգերու մասին, թէ անոնք ծագումով Մարաց ցեղէն են: Ժամանակին երբ Մարաստանը Պարսկական տիրապետութեան ազատագրելու իրենց փորձերը կը ձախողին, կը հեռանան ֆաղափական՝ աշխարհիկ կեանքէ, ու կը դառնան ֆահանգներու սերունդ մը: Անոնք համբաւաւոր կը դառնան իբրեւ սուրբ եւ իմաստուն անձնաւորութիւններ,

հմուտ՝ փիլիսոփայութեան, բժշկութեան ու քնական գիտութիւններու մէջ: Իրենց արժանիքներուն շնորհիւ, մոգերը կը դառնան պարսիկ թագաւորներու դաստիարակ ուսուցիչներ: Պարսկաստանի մէջ անկարելի էր զոհ մատուցանել չաստուածներու առանց մոգերու ներկայութեան: Անոնք նաեւ գուշակութիւններ կ'ընէին ու երազներ կը մեկնաբանէին: Սուտոն Ներոնի պատմութիւնը գրած ատեն կը յիշէ, որ երբ հայոց Տրդատ թագաւորը Հռոմ այցի եկաւ Ներոնի մօտ, իր հետ բերած էր նաեւ խորհրդական մոգը:

Զեմք գիտեր թէ ո՛ր մէկ աստղին երեւումով մոգերը առաջնորդուեցան դէպի Բեթղեհէմ, քայց գիտեմք որ անոնք իրենց երկինքի հսկողութեան իբր արդիւնք՝ տեսան աշխարհի փրկիչին ծնունդը:

Իմաստուն մոգերը գուշակած են Յիսուսի կեանքի պատմութիւնը ու իրենց բերած ընծաներուն տուած են հետեւեալ մեկնաբանութիւնը.՝

1) Ոսկին նշան է նոխրութեան ու թագաւորի վայել ընծայ: Սենեկա կը պատմէ, որ Պարթեւաստանի մէջ կարելի չէր թագաւորին ներկայանալ առանց նուէրի: Մետաղներու ազնուագոյնը արժանի ընծան է մարդոց սիրտերուն մէջ սիրով իշխած թագաւորին:

2) Կնդրուկը իբր անուշաքոյր խունկ Աստուծոյ կ'ընծայուի տաճարներու մէջ: Կնդրուկը վայել է ֆահանային, որովհետեւ ան մարդոց համար կը բարեխօսէ Աստուծոյ, ու կամուրջ մը կը շինէ մարդոց ու Աստուծոյ միջեւ: Յիսուս ճամբայ քաջաւ առ Աստուած, որպէս զի մարդիկ ներկայանան Աստուծոյ:

3) Զմուռը մեռնողի տրուելիք նուէր է: Յիսուս աշխարհ եկաւ մարդոց հետ ապրելու, անոնց յայտնելու Աստուծոյ սէրը ու մեր մեղքերուն համար մեռնելու:

Արդարեւ, Յիսուսի ծնունդին առթիւ արեւելէն եկած երեք մոգերը իրենց բերած ընծաներով մարգարէացան, թէ Յիսուս պիտի ըլլար՝

- երկնաւոր Թագաւոր
- կատարեալ քահանայապետ եւ մարգարէ
- աշխարհի փրկիչը:

ԲԱՐԳԷՆ ԹՕՓՃԵԱՆ

ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ՊԷՏՔԸ

«Հիմն անց, եւ արդ նոր եղեւ ամենայն»
(Բ. Կորն. Ե. 17)

Այս խօսքը Պօղոս Առաքեալին մէկ պատգամն է, որ նոր տարուան սեմին զրայ կեանքի նորոգութեան պէտքը կը շեշտէ:

Այսօր նոր տարի է, հիմը անցաւ, միւս տարիներուն նման թաղուեցաւ յաւիտեանականութեան մէջ: Ժամանակը դադար չունի, կ'ընթացայ անընդհատ: Տարիներ կանգ չեն առներ, հիմը կը սահի ու կ'աներեւութանայ, նորը անմիջապէս կու գայ ու կ'ողջունէ մեզ ամէն առտու նոր ծագող արեւին նման:

Տարին հին կը կոչուի երբ անիկա մեզմէ կը բաժնուի: Իրականութեան մէջ սակայն ո'չ հին կայ եւ ոչ ալ նոր: Այսօր նոր է երբ գայն անցեալին հետ թաղդատենք, իսկ հին է վաղուան բով: Ուրեմն նորութիւնը բացարձակ չէ, այլ յարաբերական:

Ամէն օր նոր է այն մարդուն համար որ կը նորոգուի շարունակ: Ծերունիներ կան՝ որոնք մտքով թարմ ու սրտով երիտասարդ են, միւս կողմէ՝ տարիքով երիտասարդներ ալ ունինք, որոնք գլխով հինգած եւ զգացումով լնացած կեանք մը կ'ապրին:

Առաջինները տարիքի յառաջացումով աւելի նորոգուած ու երիտասարդացած են, մինչ վերջինները իրենց չափահասութեան տարիքը տակաւին չթեւակոխած՝ արդէն հինգած են ու ծերութեան նշաններ ցոյց կու տան: Ուրիշ խօսքով մէկը

ծեր-երիտասարդ է, իսկ միւսը՝ երիտասարդ ծեր:

Առաջինը այս օրը կ'ապրի, իսկ երկրորդը՝ երէկը: Մէկը ծերութեան մէջ նոր է, միւսը երիտասարդութեան մէջ հին:

Տարիները կու գան ու կ'երթան, ժամանակը կասիլ չի գիտեր, մեր կամքէն անկախ՝ ան կը սահի շարունակ: Ան որ սրտաբուխ բաղձանքներէն ու գեղեցիկ ծրագիրներէն ու պատեհութիւններէն օգտուելով չի զարգանար, ետ կը մնայ ու կը նահանջէ: Բնութեան անյեղի օրէնքն է այս:

Պօղոս առաքեալի ժամանակ Կորնթոսի եկեղեցիին մէջ նման մարդիկ կային, որոնք թէեւ դարձի եկած եւ քրիստոնեայ էին եղած, բայց տակաւին հեթանոսական կեանքի հետքերուն կը հետեւէին, հեթանոսական վարք ու բարքով կեանք մը կ'ապրէին, ատելութեամբ, նախանձով, բարկութեամբ, հայհոյելով, զիրար նախատելով աշխարհիկ կենցաղ մը միայն ունէին:

Պօղոս առաքեալ իր խօսքը անոնց ուղղելով կ'ըսէր՝ հեթանոսական օրերը անցան, լմացան. այսօր դուք Յիսուս Քրիստոսով նոր արարած եղած էք, ձգեցէք այդ հին բաները, որովհետեւ «հիմները անցան, եւ ամէն բան նոր եղաւ». ուստի նոր ապրելակերպի մը հետեւեցէք: